

dem iustitia homicidium, & detracitio &c. Si dicas, ita opponi quidem eidem virtuti, sed diverso modo, debes explicare, quis ergo sit ille diversus modus, qui inferat differentiam specificam: quem modum vix explicabis, nisi recuras ad nostrum modum, seu ad motivum formale diversum, intra lineam ejusdem virtutis, sub quo actus illa praecipitur, vel prohibetur: vel certe, nisi recursas ad objectum formale diversum, seu honestatem diversam objecti formale illius virtutis (quia scilicet eadem virtus, sicut fugit diversas in honestates diverorum aetuum malorum, ita amplectitur diversas honestates actuum bonorum) sed hoc idem est, ac recurrere ad objectum formale actus, ut pluribus inferioris dicimus.

149. Secundò aliqui dicunt, peccata differre specie ideo: quia opponuntur diversis legibus: quam tamen diversitatem non volunt desumere ex diversa ratione obligandi, sed vel ex diversitate legislatorum, e. g. quia una lex est Divina, altera humana: vel ex diversitate juris, e.g. quia una lex est juris naturalis, altera positivi: vel ex diversitate finis, quatenus una lex intendit alium finem, quam alia. Sed contra, est. Longè communior est sententia, quod diversitas legislatorum sub eadem ratione formaliter obligantur, non inferat differentiam specificam in peccatis. Certe fortum simplex, quamvis sit contra legem naturalem, & positivam Divinam, itemque humanam, canonican, & civilem, adeoque contra legislatorum Divinum, & creatum, atque hunc Ecclesiasticum, & civilem, tamen non censetur in se plures malitiae species diversas includere. Ex quo etiam patet, quod neque diversitas juris inferat diversitatem specificam violationum ejusdem.

Quod attinet ad diversitatem finis: vel sermo est de fine immediato praecipi: & hic est ipse actus, consequenter committitur circulus virtiosus; explicari enim diversitas specifica aetuum per diversitatem legum, & diversitas legum per diversitatem actuum: vel sermo est de fine extrinseco praecipi, quem intendit fatus legislator: & his nihil refundit in actu, potestque ignorari ab eo, cui praecipitum impositum est. Sed neque per finem intelligi potest objectum materiale; hoc enim non specificat actu: ergo tandem debet per finem intelligi objectum formale actus: at sic tenetur nostra sententia: quia hoc objectum formale diversum, est diversa specifica ratio, sub qua diversa praecipita obligant.

150. Tertio Pallavicinus vult, differentiam specificam peccatorum defumendam esse ex differentia specifica dictaminum conscientiae. Sed contra est. Dictamen conscientiae est tantum cognitio honestatis, vel in honestatis, & jam praeponit objectiva malitia actu, seu formam denominantem actu malum, estque tantum quasi applicatio, ut ita loquar, illius forma ad actu: ergo non est ipsa malitia, nec generic, nec specifica peccati: sed haec stat in oppositione ad legem, quae lex, vel oppositio, per dictamen conscientiae cognoscitur, vel, ut ita dicam, applicatur, & promulgatur. Hinc, quando etiam peccatur ex conscientia invincibiliter erronea, tamen actus non est formaliter malus

Verum quidem est, quod neque prudentes semper possint ex stapede, vel tripode, dare responsum, & determinare statim, an aliquod pec-

peccatum specie differat ab alio: item verum est, quod si notum sit, quale judicium communiter fecerant prudentes de aliqua re, utique id possit etiam prudentibus aliis servire pro regulâ in praxi: at nunc, dum speculativè hac quæstio agitatur, potius explicandum est fundamentum, cui prudentes judicium suum, de differentia specifica peccatorum, inveniunt, & quo sententiam suam, quam ex pluribus defendere volunt, stabiliant. Accedit, prudentes saepe diversa sententia; unde de hac regula esset valde dubia, & manca; nam hoc ipsum judicium, ut sit prudens, debet fundari in aliqua ratione, & fundamento, se tenente ex parte peccatorum: & de isto hic quæstori.

151. Sexiò quidam censent, peccata suam speciem defumere ab objecto, in quod actus peccaminosus tendit. Sed vel intelligent objectum materiale, vel formale. Si materiale: universaliter non est verum; nam aliquando differunt talia peccata, aliquando non: e. g. furturna, & furturna argenti, si nulla alia diversitas moralis accedit, non differunt specie: econtra e. g. furturna argenti scyphi ex templo, & furturnum scyphi similis ex laici domo, differunt specie, & tamen est idem objectum materiale.

Si autem intelligent objectum formale, explicit se, dicantque, quid intelligent per objectum formale: si intelligent causam moralem, fallum dicunt; nam, licet causa moralis possit refundere aliquando speciem malitiae in aetuum, id tamen non facit necessariò: five enim homicidium fiat propter preces amici, five propter minus ejusdem, est ejusdem speciei: econtra cades sacerdotis, & cades laici, propter eandem specie causam, e. g. injuriam, differunt specie: si intelligent causam finalem, iterum fallum dicunt; potest quidem finis malitiae speciale addere, fed non necessariò id faci: five enim furteris, ut ludas, lusu per se honesto, five, ut commode vivas, est ejusdem speciei peccatum: econtra, si ex codem fine ludendi furteris sacram, & profanum calicem, peccata specie differunt. Quodsi etiam intelligent utrumque objectum, tam materiale, quam formale, sumendo istud pro causa morali, vel finali, tamen fallum dicunt, ut patet in furto ex sacro, vel profano, ob cendum finem.

152. Quinta sententia est, differre specie ea peccata, que differunt notabiliter judicio prudentum. Sed in primis furturnus unius tantum aurei, & furturnus millionis aureorum, differunt valde notabiliter, non tamen specie. Si autem per notabiliter intelligatur, ita, ut prudentes judicent, ea differre specie, equidem haec regula servire saepe debet minus doctis: attamen, ut recte Haunoldus, l. 2. tract. 2. n. 469, definit. haec non est fundamentalis, qualis desideratur à Theologis, qui debent dare conceptum, & regulam magis rigorosam; alias possemus etiam dicere, illud est homo, quod prudentes judicant esse hominem:

Nec id tantum verum est in actibus, qui mali sunt: quia prohibiti: e. g. comedio carnis die Veneris; sed etiam in actibus, qui prohibiti sunt: quia mali: eti si isti antecedenter, seu pro priori rationis, ad legem eternam, sint radicaliter mali, tamen formalis malitia derivatur in eos à legе DEI prohibente, & per contrarieatem denominante, quem modum denominantur.

153. Sexiò quidam censent, peccata suam speciem defumere ab alio: item verum est, quod si notum sit, quale judicium communiter fecerant prudentes de aliqua re, utique id possit etiam prudentibus aliis servire pro regulâ in praxi: at nunc, dum speculativè hac quæstio agitatur, potius explicandum est fundamentum, cui prudentes judicium suum, de differentia specifica peccatorum, inveniunt, & quo sententiam suam, quam ex pluribus defendere volunt, stabiliant. Accedit, prudentes saepe diversa sententia; unde de hac regula esset valde dubia, & manca; nam hoc ipsum judicium, ut sit prudens, debet fundari in aliqua ratione, & fundamento, se tenente ex parte peccatorum: & de isto hic quæstori.

154. Si autem per objectum formale intelligent rationem illam formalem objecti, ob quam ipsum est malum, & debet vitari; quam tamen rationem peccatis, hic & nunc, negligit, & non virat, tunc coincidunt cum nostra sententia; nam hac ratione per objectum formale intelligitur malitia formalis: at malitia formalis, ut diximus n. 3. item 7. Et 27. stat in differentia actus cum lege: inò etiam malitia, fui*re* in honestas formalis objectorum, stat in contrarietate illorum objectorum cum lege DEI: quod pluribus probatum in tract. de actibus bu-

manis, à n. 176.

155. Item 7. Si peccata sunt contra bona diversi ordinis, unum contra bonum spirituale, & supernaturale, alterum contra bonum naturale:

aut, si unum sit contra bona fortuna, ut furturnus, alterum contra bonum corporis, ut occasio, mutatio: vel unum contra bonum famae, aliud contra bonum honoris.

156. Aliquando etiam diversitas status laici insert diversitatem

specificam, ut per cursum clericis differt specie à percussione laici.

157. Item 9. Si peccata sunt contra diversa praecipa decalogi (excipe nonum, & de-

cimum,

cum, ex quibus prius continetur implicite sub sexto, alterum vero sub septimo) differunt species: non autem vicissim, si sunt contra unum, & idem praeceptum, non differunt species; quia, ut dictum, eidem praecepto plures species peccatorum possunt aduersari, & quidem plures tam per excessum, quam per defectum, ut patet consideranti primum statim praeceptum De calogi.

160. Si unum peccatum sit veniale, alterum mortale, differunt etiam species: si non quoad objectum materiale, sive objectum conversionis, saltem quoad formalem malitiam, sive objectum aversionis. Ita autem omnia indicant, dari diversas rationes formales, diversas inhonestates, diversas displicentias DEI, circa ea peccata, ratione quarum prohibentur. Hac signa sunt magis patentia: datur tamen adhuc alia plura signa differentiae specificae peccatorum, que affere nimis longum foret.

161. Tandem utique negari non potest, quod sepe haec differentia specifica rationum formalium, defumenda sit ex sensu communis hominum, quando scilicet cuius prima fronte appetit magis diversitas, non tantum quoad intentionem, vel maiorem quantitatem, sed quoad ipsam formalem inhonestatem objectorum: vel certe quod defumenda sit ex communis sensu Doctorum; quando enim isti communiter dicunt, aliqua peccata specie differre, utique in rebus mortaliis (que sepe ex rationibus, maxime physici, decidi non possunt) merentur afflentum; unde, licet non sit admittenda, tanquam definitio differentiae specificae peccatorum, notabilis differentia iudicio prudentium (de qua re diximus n. 152), tamen admitti potest, & debet, tanquam indicium aliquod, maxime, quando ex ratione, vel aliis indiciis, in neutram partem aliquip potest concludi.

162. Porro, ut ista diversitas rationum formalium, praecipendi, aut prohibendi, adhuc melius intelligatur, scindamus, istam multiplicem esse. Si DEUS praecepit actus Theologicos, fidei, spei, aut charitatis supernaturalis, ratio praecipendi est aliquam perfectio Divina, scilicet veracitas, omnipotentia, fidelitas, bonitas, propter quas nos vult credere, in quas sperare, quas amare &c. Et haec perfectiones sunt quoque ratio, quare DEUS prohibeat actus oppositos, heres, desperationes, odii &c. in modo proper eas etiam DEUS prohibet omissionem actuum illorum, pro tempore, quo ipsi praecipiuntur; illae enim perfectiones, ratione sua dignitatis, exigunt positionem actuum bonorum illorum, tanquam se decentium, & quibus colantur: econtra etiam exigunt exclusionem actuum oppositorum, tanquam dignitati sua contrariae: finis autem immediatus &c. intrinsecus talium praeceptorum sunt iudicium boni actus, vel fuga, aut omissionis actuum malorum iis oppositorum.

163. Quodsi praecipiantur actus virtutum moralium, tunc ratio sub qua praecipendi, potest esse praedicatum Divinum; quanquam enim, praedicatum Divinum non posse esse objectum formale quod actus virtutum moralis (qua de re agendum traxit de virtut. theolog.) potest tamen esse objectum formale quo, seu ratio sub qua, si scilicet actus exigitur ab aliquo praedicato Divino: e.g. actus religionis a dignitate, & ex-

cellentia DEI. Dixi: potest esse; non enim debet; si enim actus non tam in bonum DEI, quam alterius tendat, e.g. actus misericordiae, vel similis, tunc ratio sub qua praecipendi, est de cencia, & convenientia, relucens in objectis, & in actionibus circa talia objecta: cujus de cencia intuitu DEUS certas actiones praecepit, alias ve ro oppositas prohibet. Cum autem haec de cencia, vel indecentia, in quibusdam sit magna, in aliis parva, praeceptum, pro tali diversitate, gravitas vel levitas obligat.

164. Rursus, cum aliqua sint intrinsecem malorum indecentia exigit necessario prohibe ri: qua autem intrinsecè necessaria bona sunt, eorum de cencia prohiberi non potest: sed ne cessario exigit suaderi, vel praecepi. Ea vero objecta, qua ex se indecentia sunt, nec praecepit, nec prohiberi exigit: quia tamen quedam ad finem honestum conductunt, quedam ab aliquo fine honesto abducunt, quemlibet in tendit, hinc sub ratione talis de cencia, vel indecentia, extrinsecus adveniens, possunt praecepi, vel prohibiri: idque sepius fit, per jus positum, sive Divinum, sive humanum.

Harum autem rationum formalium specificae diversitas, colliguntur quandoque ex eo, quod ipsa objecta materialia, vel ipsa actions, persona, atque circumstantia, moraliter diversa sunt: quandoque etiam ex peculiari alterius actions difficultate, que communiter sentitur in prosecutione de cencia, vel fuga indecentia, ut propterea detur specialis laudabilitas, vel virtutiparitas in tali prosecutione, vel fuga. Hec tamen diversitas, moraliter debet quoque notabilis esse, & moraliter considerabilis; non enim quavis diversitas minima earum rationum facit diversitatem specificam peccatorum in sensu Theologico, nemini multipliciter species, & onus illas in confessione explicandi. Neque etiam suffici diversitas tantum in intentione, aut quantitate: sic e.g. actus ira intensus a remissio, vel furtum 100, florinorum a furto 10, florinorum, juxta communissimam non differunt species. Tandem ista diversitas moralis debet vel per seipsum statim patere, vel ex alia ratione, aut sensu communi, vel omnium, vel Doctorum, inferri.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

165. B. 1. S. Thomas. 1. 2. q. 72. a. 7. in corp. docet, peccata cor dis, oris, & operis esse ejusdem species: sed hoc sunt prohibita sub diversis rationibus formalibus; nam est alia inhonestas, ob quam prohibetur peccatum ira tantum interne: & alia, ob quam prohibetur peccatum ira, in verba prorumpentis: ergo. Confirm. 1. Idem S. Doctor. q. 2. de malo. a. 6. in corp. de peccatis, ait: Nec est dicendum, quod differant species secundum differentiam praeceptorum: sed magis est converso praecepta distinguuntur secundum differentiam virtutum, & vitiiorum; ergo. Confirm. 2. Iterum S. Doctor. 1. 2. q. 72. a. 1. in corp. ait, speciem actus potius definiat ab eo, quod ipsi per se inest, quam ab eo, quod ei inest per acci-

dens:

Quenam peccata differant species.

dens: addit autem, inordinationem actus, (qua est idem cum recessu à lege) tantum per acci dens inesse actum: ergo actus non definiat species ab hac inordinatione, sed ab objecto, ut Angelicus ibi concludit.

Resp. S. Doctor loc. citato ad 3. ita scribit: Dicendum, quod peccatum cordis, & oris, non distinguuntur a peccato operis, quando simul cum eo conjunguntur: sed prout quodlibet horum per se inventur. Quare tantum vult dice re, quod si opus sit consummatum, e.g. forniciatio, & tunc ipsum, & pravia cogitatio, atque etiam verba turpia, in ordine ad id opus prolati, que sine morali interruptione cum opere dantur, sive moraliter unum peccatum: non vero vult dicere, quod ista tunc non constituant peccata species, saltem incompletâ diversa: sicut nempe corpus, & anima sunt substantiae specie diversae, sed incompletae, quamvis constituant eundem hominem. Item non negat S. Doctor, quod, quando peccata cordis, oris, & operis, sunt ab invicem separata, & in iis situr, sicut peccata suo modo completa, & specie distincta. In forma, neg. mas, tantum enim docet Angelicus, quod in casu conjunctionis moralis, vel inordinatio privativa, quam S. Doctor ibi intelligit, & que actus non per se, sed tantum per accidentem inest, sit illa positiva differentia actus cum lege; in qua nos statuimus differentiam specificam peccatorum.

166. Ob. 2. Sæpe sub eadem ratione prohibentur peccata specie diversa: ergo ad differentiam specificam peccatorum non requiriunt diversitas in ratione formalis praecepienti, antec prob. sub eodem motivo bonitatis Divinae, aut charitatis DEI, prohibentur eodium DEI, & eodem proximi: sub eodem motivo iustitia prohibetur furum, & detracitio, &c. ergo. Confirmatur 1. Peccatum mortale, & veniale, differunt toto genere: sed prohibentur sepe ex eodem motivo, e.g. furtum parvum, & magnum, ex eadem formalis ratione iustitia: ergo. Confirm. 2. Diversa sunt peccata, non autem factum die facto, & non recipiare Breviarium: comedere carnes die quadragesimali, & fe inebriare: & tamen hac omnia prohibentur sub eadem ratione infamae religionis, vel temperantia: ergo.

Resp. dist. Antec. Prohibentur peccata specie diversa sub eadem ratione, seu sub eodem motivo in genere. conc. antec. sub eodem in specie morali ultima. neg. antec. & conseq. ad prob. conc. antec. neg. conseq. quia ista motiva sunt nimis generica, & continent sub se multas rationes formales, specie non tantum physica, sed etiam morali, & quidem notabiliter diversa, ut pater cuiilibet vel obiter confidant. Certè contra bonitatem DEI sunt omnia peccata: & contra iustitiam sunt plurimæ species peccatorum, sicutque rationes valde diversæ aliquod contra iustitiam prohibendi; nam sunt valde diversæ indecentie illarum diversissimorum actionum, que fundant valde dissimiles, seu rationum valde diversarum displicencias in DEO, & consequenter prebent fundamenta, seu rationes prohibendi diversas.

167. Ad 1. confirm. neg. min. nam peccatum mortale prohibetur, tanquam avertens à DEO, & destruens amicitiam ejusdem, atque præferens, interpretative saltem, creaturam voluntati Divinae, ac DEUM simpliciter offendens: hæc ratio non est ratio prohibendi peccatum R.P. Ant. Mayr, Theol. Tom. I. F. ve-

veniale, quod nec est simpliciter peccatum, nec est simpliciter contra legem, nec est simpliciter offensa DEI, ut dictum, n. 8. § 111. Ad 2. confirm. nego 2. p. ant. ita enim virtutes, sicut complectuntur actus specie diversos, ita etiam respiciunt peccata specie diversa: etque notabiliter alia inhoneftas unius ex talibus peccatis, quam alterius; unde non est tantum diversitas objecti materialis, sed etiam objecti formalis, seu inhoneftatis. Non tamen nego, sape attendendum esse ad communem sensum, & ex eo desumendum, an inter peccata, quae eidem virtuti opponuntur, detur, vel non detur talis notabilitas diversitas: & sane sensus communis censet, peccata supradicta affligente esse diversa specie; omnes enim censent, aliud esse, & valde diversum, le inebriare, & aliud, die jejuniū comedere carnes, quamvis utrumque sit contra temperantiam.

167. Ob. 3. Sæpe præcipitur, vel prohibetur aliquid ex duplice, valde notabiliter diverso motivo, & tamen illud omitendo, vel faciendo, tantum committitur peccatum unius speciei: ergo nostra sententia non subficit, prob. antec. Ecclesia in vigilis Sanctorum præcipit jejunium ex motivo cultus eorum, in aliis diebus, e. g. quadragesima, illud præcipit ex motivo abstinentiae: rursus in festis Domini præcipit abstinentiam à labore servili, & auditione faci, ex motivo laude: in festis sanctorum eadem præcipit ex motivo dulia: & tamen, incidente feito S. Mathiae in primam Dominicam Quadragesimæ, si quis præcedente Sabbathio non jejunaret, juxta communem tantum unum peccatum committeret: & qui tunc ipso die S. Mathiae laboraret, etiam tantum unum specie peccatum committeret: idem est, si eo die non audiret facrum.

Resp. neg. ant. ad prob. neg. ant. nam etiam in perwigilis Sanctorum præcipit jejunium, directè, & immediatè, ex motivo abstinencia, & indirectè tantum ex motivo religiositate. Pariter motivum, sub quo prohibetur labor servilis, & præcipitur auditio faci, est cultus DEI, in cuius honore præcipit etiam ipsa festa instituuntur. Aliud est, si quis vovisset jejunum, vel auditionem faci illis diebus; tunc enim est obligatio diversa rationis, & duplex species peccati, exponda in confessione. Et idem est, si quis e. g. Religiosus transgredieretur jejunium, ad quod voto, & præceptio Ecclesiæ, tenetur; peccaret enim contra abstinentiam, quæ est ratio formalis obligandi respectu præcepti, & contra religionem, quæ est ratio obligandi respectu voti.

168. Ob. 4. Quidam peccata differunt specie, non ob diversam rationem motivam, sed tantum ob diversum modum tendendi: ergo, ant. prob. sic se habent prodigalitas, & avania, si delectatio morola & desiderium &c. ergo. Resp. neg. ant. quia hic valde notabiliter diversus modus tendendi fundat diversas disciplinias in DEO, & diversas rationes formales suppediat eas actiones prohibendi.

Dices. Ergo etiam diversitas inter actum valde intensum, & valde remissum, præbebit diversas rationes formales prohibendi. Resp. neg. illatum; nam, quamvis actus intensior, si indivisibilis sit, species differat à remissis in con-

sideratione physica, non differt in consideratione Theologica; sicut enim voluntas furandi, & cum aureos differt specie physica à voluntate furandi unum: non tamen differt specie Theologica, sed tantum habet majorem gravitatem intra eandem speciem: ita pariter etiam actus intensior habet tantum majorem gravitatem intra eandem speciem; nec est motivum prohibendi specie diversum; sed tantum etiam maior in eadem specie Theologica. Unde quavis possit in ratione gravitatis peccati magis differe desiderium valde remissum, & valde breve à desiderio valde intensio, ac diurno, quam differt desiderium valde remissum à delectatione morosa; non tamen possunt illa duo desideria magis inter se differre specie Theologica; hæc enim ex communione non desumuntur ab intentione.

169. Ob. 5. Potest dici, quod diversitas legislatorum afferat differentiam specificam in transgressionibus legum, sive peccatis: ergo non subsistunt dicta num. 149. prob. antec. lex quilibet dicit ordinem esentialium ad suum legislatorem: ergo, ubi hic specie differt ab altero, etiam differt lex, & consequenter transgressio. Confirm. 1. Diversi legislatores habent diversos fines: ergo obligant sub diversis motibus. prob. ant. lex naturalis habet pro fine felicitatem naturalem: lex Divina, & Ecclesiæ supernaturalem: lex civilis autem politiacam: ergo. Confirm. 2. Lex humana, & Divina sunt leges species diversæ: ergo etiam species diversæ sunt earum transgressiones. Resp. neg. antec. ad prob. om. ant. dicitur conseq. differt lex, & transgressio in consideratione physica. conc. conf. in consideratione Theologica. neg. conf. supposito, quod non differant leges ratione diversi motivi formalis.

Ad 1. confirm. dist. ant. diversi legislatores habent diversos fines mediatos. conc. antec. immediatos, & quidem semper, neg. ant. & conseq. vide dicta num. 149. ad prob. dist. ant. & felicitates ille sunt tantum fines mediatos. conc. ant. sunt fines immediatos. neg. ant. & sub eadem dist. conc. vel neg. conf. Si tamen aliquando finis immediatus est diversus, e. g. si lex naturalis tantum obligat ad actum naturalem, supernaturalem vero ad supernaturalem, erunt etiam diversæ rationes præcipendi. Obiter nota, per legem naturalem non solum intelligi can, quia ad finem naturalem tendit, sed eam quoque, quæ applicatur, seu quasi promulgatur per lumen naturalis rationis, quæ sapientia (supposita elevatione nostra ad finem supernum) etiam ad hunc prosequendum tendit, & obligat.

170. Ad. 2. conf. dist. ant. Lex humana & Divina, sunt leges species diversæ in consideratione physica. conc. antec. in consideratione Theologica. neg. ant. & sub eadem dist. conc. vel neg. conf. Nec dicas, specie Theologica inter se differre obedientiam debitam DEO, & obedientiam debitam homini, adeoque etiam transgressionem præcepti Divini, & transgressionem præcepti humani; nam hoc negat communio Theologorum, ut videre est apud Oviedo in 1. 2. tr. 6. contr. 5. punct. 4. num. 90. Nec est paritas inter fidem DEO, & fidem homini ex una: & obedientiam DEO, & homini exhibitan, ex altera parte; fides enim Divina

præcipitur ex motivo veritatis Divinae, quæ non est ratio credendi homini fide humana; nam ratio credendi homini est tantum auctoritas humana: neque applicatur homini moraliter veritatis Divina, nisi is loquatur verbum DEI, quod non semper sit: quando autem id sit (sicut quando sacri scriptores scripserunt sacra biblia) tunc debet credi fide Divina, quod dicunt, aut scribunt,

At vero ratio obediendi DEO, & ratio obediendi homini, est eadem voluntas Divina obligans, vel eadem potestas obligandi, quæ moraliter applicatur homini, tanquam Vicario DEI; hinc S. Bernardus, ut eum citat S. P. Ignatius ep. de obedient. n. 16. ait: *Sicut DEUS, five bono Vicarius DEI, mandatum quodcumque tradidit, pars profectio obsequendum est cura, pars reverentia deferendum, ubi tamen DEO contraria non præcipit homo.*

Eo hoc recte additum; si enim contraria præcipiter homo, non præcipiet ut Vicarius DEI. S. Thomas 2. 2. q. 104. a. 2. ad 4. etiam docet, obedientiam non relipere personam præcipiens, sed tantum rationem præcepti, & superioritatem in communione: ergo non videtur facere discrimen inter obedientiam erga DEUM, & erga hominem. Quando autem huic communione sententia obicitur, justitiam erga DEUM, & cultum DEI, differre à justitia erga homines, & cultu hominum, sicut mentiri DEO differt ab eo, quod est mentiri homini; quia illud est ex se mortale, hoc veniale. Respondet disparitatem est haec ipsam, quod in ordine ad hos actus dentur diversæ rationes formales præcipiens, vel prohibiens.

171. Alii vero cum Oviedo in 1. 2. tr. 6. contr. 5. punct. 4. n. 92. admittunt, obedientiam erga DEUM differre specie ab obedientia erga hominem: sed idem Oviedo cum pluribus træt. 6. contr. 2. punct. 3. n. 18. & seq. usque ad 32. resp. docet, non omne peccatum imbibere in se speciem inobedientiæ; quia DEUS non omnia prohibet, vel præcipit ex motivo obedientiæ, sed tantum ex motivo illius virtutis, ad quam actus per se spectat, vel cui contrariatur est: e. g. odium DEI vetat ex motivo charitatis, ex quo motivo quoque præcipit actuam amoris. Inobedientia autem materialis, que culibet peccato inest, non estratio specifica peccati; quia est aliquod prædicatum transcedens omnia peccata. Consentit S. Thomas loc. cit. n. preced. ad 1. ubi ait, inobedientiam prout est peccatum speciale, non committit, nisi quis actualiter contemnat præceptum: hoc est, nisi velit præceptum transgredi, non quomodocunque, sed ideo; quia non vult se subjicare præceptio: qui actus unique prohibitus est specialiter ex motivo obedientiæ, & qui, si fieret contra præceptum Divinum, esset iuxta hos auctores diversa specie, ab eo actu, qui fieret contra præceptum humanum.

172. Ex quibus hoc falterintur, quod non habeatur differentia specifica peccatorum ex diversitate legislatorum, nisi simul habeantur rationes formales diversæ obligandi: quia quam juxta aliquos haec ipsa diversitas possit fundari in magna diversitate inter legislatorem Divinum, & humanum, ut sentit Oviedo in 1. 2. træt. 6. contr. 5. punct. 4. n. 92. qui tamem precedentem 2. 89. tradit, diversitatē legislatorum creatorum esse levem, nec facere aliam specie-

tatis; nec est contra id, quod patri ut patri debetur, sed contra id, quod debetur ipsi, ut alii hominibus. Excipe, nisi ratione talis furti patet in gravem misericordiam devolveretur, quam debet filius ex pietate caverre in patre: sicut debet misericordiam contractam avertere. Est autem contra reverentiam patri debitum, non tantum ei verbera, sed etiam convicia ingerere, aut ei famam detrahere; si enim debet filius patrem honorare, non debet conviciis inhonorare, nec debet facere id, ex quo pater reddatur vilius, quod sit detrahendo.

ARTICULUS III.

Solvuntur reliqua Objectiones.

175. O B. 7. Lex naturalis constituit

actionem praeceptam, vel prohibitam, in materia necessaria virtutis, ad quam pertinet: lex positiva autem tantum constituit actionem, in materia necessaria obedientia: ergo peccata illa differunt specie, ratione illarum legum. Hoc argumentum probat nimium, scilicet violationem jejuniū, & omissionem sacri, & celebrationem nuptiarum tempore prohibito, & quidquid tandem sola lege positiva prohibito est, esse ejusdem speciei; quia tantum essent peccata inobedientia: quod est omnino falsum, & contra omnes auditores. In forma neg. 2. p. antec. Ut enim habent Vasquez in 1. 2. disputatione 98. c. 2. Oviedo in 1. 2. tract. 6. contr. 5. punt. 2. Imò Doctores saltrem plerique, etiam lex positiva constituit actionem in materia virtutis, ad quam pertinet, nisi aliunde colligatur, superiorum praeceps intendere actum obedientia. Ut intellegitur hac obiectio, sciendum, constituisse aliquid in materia necessaria virtutis, esse, facere, ut, si illud calū, quo praeceptum est, non fiat, vel calū, quo prohibitum est, fiat, peccetur contra illam virtutem. Sic, dum praeceptum Ecclesiasticum constituit abstinentiam à carne die Veneris, in materia necessaria temperantia, facit, ut si quis ea die carnes comedat, peccet contra temperantiam: & quamvis valde moderata comedat, tamen est intemperans: non autem est formaliter inobedientia, nisi expresse nolit se subjicere praecepto, aut superiori obliganti: vel nisi aliunde colligatur, superiorem exigere huc & nunc actuū obedientia, sicut exhibebant aliquando antiqui monachi, e. g. quando jubebant suos confidere crates, & factas iterum refolvere, vel comburere, vel quando jubarunt aridum lignum rigare.

176. Dices 1. Cur abstineat à labore die festo praecipiat ex motivo religionis, seu reverentiae erga DEUM: & non jejunit in vigilia precedente e. g. Nativitatem Domini? cur ingressus in dominum periculosam, si prohibebatur, erit peccatum contra castitatem; & non est contra castitatem, si cui, ex fine melius vindicationes carnis, imponatur jejunitum, calū quo hoc non observetur? Resp. haec de falso disputat Oviedo in 1. 2. contr. 5. punt. 2. ubi imprimis distinguunt inter actus indiferentes, & actus intrinseci determinatos ad aliquam virtutem.

178. Hoc totum admittit Oviedo in 1. 2.

57.6

Prioris classis e. g. sunt abstinentia à labore, & ingredi domum periculosam, quæ ex se sunt indiferentes, & possunt esse mala, vel bona: secundæ classis sunt jejunitum, auditio facit &c.

Actiones secundæ classis, si non aliunde aliud colligatur, præcipiuntur ex virtute, ad quam per se spectant, ut est sensus materia Doctrorum: & ratio etiam est ex Oviedo loc. cit. num. 18. quia hoc est magis con naturale, & quasi debitum rei præcepta; unde in dubio præfundum est, actiones præcipi tantum ex virtute, ad quam per se spectant: quia præsumitur, quod magis con naturale est, aut quod frequentius fieri solet: frequentius autem præcipi loquitur actiones ex ea virtute, ad quam spectant.

Actiones autem primæ classis, cum per se, & intrinsecè, ad nullam virtutem spectent, sed tantum habeant aliquam extrinsecam conductiam, vel assumptibilitatem, quatenus apta sunt ad hanc, vel illam virtutem, vel ejus actum significandum, determinant per præceptum ad eam virtutem, ex cujus motivo præcipiuntur, & in ordine ad quam assumuntur; unde, cum Ecclesia assumptam abstinentiam à labore servili, ad exhibendam aliquam reverentiam DEO, & ex hoc fine eam præcepit, determinavit eandem ad hanc virtutem religionis, & sic per præceptum suum constituit actum religionis: oportuit vero laborem constituit actum contra religionem. Sic etiam in antiqua lege sacrificia animalium erant actus religionis: in nova essent actus superstitiosi, & graviter peccaminosi; quia scilicet nunc non amplius ea sacrificia sunt à DEO determinata ad hoc, ut sint actus religionis. Sic apud nos est actus civilitatis deponere coram altero tegmen capitii, quod plerisque orientalibus est actus inurbane ruficitatis.

177. Dices 2. Etiam actus, intrinseci determinati ad unam virtutem, habent extrinsecam conductiam ad alias virtutes: & hinc actus unius virtutis potest imperari ab alia virtute, e. g. flagellatio ob castitatem, jejunitum ob honorem Sancti, seu ob religionem. Respondetur cum Oviedo in 1. 2. tr. 6. contr. 5. punt. 2. n. 17. hoc non negari: neque etiam negari, quod Ecclesia præcipiendo, vel prohibiendo tamē actum ex motivo alterius virtutis, possit facere, ut actus habeat novam speciem bonitatis, vel malitiae, derivatam ab ea virtute, cuius intuitu præcipitur: cur enim non possit uni bonitati, vel malitiae superaddere aliam; si potest indifferenter actus aliquam addere? Imò sic videtur per præceptum suum addidisse novam malitiam quibusdam actionibus, e. g. furto rei in loco facio, copula cum consanguinea in quarto gradu: quæ non prohibentur ab Ecclesia ex motivo justitiae, vel castitatis; cum etiam furtum ex non sacro sit contra justitiam, nec tamen Ecclesia id ita specialiter prohibeat: igitur Ecclesia tale furtum ex sacro, vel tamē copulam cum consanguinea in quarto gradu, prohibet ex alia ratione formalis, seu ex motivo alterius virtutis, scilicet ex motivo reverentiae debitis locis facris, aut ex motivo pietatis, vel reverentiae debitis consanguineis.

178. Hoc totum admittit Oviedo in 1. 2.

Quenam peccata differentia specie.

tr. 6. contr. 5. punt. 2. sed videatur negare, hac ratione omissionem talium actuum peccaminorum constituti in materia necessaria religionis: & consequenter negare, peccata ista esse contra religionem, quod non satis intelligo. Si tantum vult dicere, actus illos semper esse contra virtutem justitiae, nec ex eius prohibitione excludi, verum dicit: si vult dicere, tamē actum, dupli tali diverso præcepto prohibitum, non esse contra duas virtutes, nec continere duplum malitiam, nempe oppositionem tam cum justitia, quam cum religione, falso dicit.

179. Dices 3. Si etiam actus aliarum virtutum possint præcipi ex motivo alterius virtutis, quare non dicamus, eos ita præcipi? Resp. ratione jam suffice datum n. 176. quia scilicet non debet presumi, quod actus jam ex se determinatus ad aliquam virtutem, imperatur etiam ex motivo formaliter alterius virtutis, nisi id vel ex verbis præcepti (ex quibus e. g. confit, furtum ex sacro esse sacrilegium, consequenter non tantum esse contra justitiam) vel aliunde colligatur. Unde si alii impetrerent jejunitum, ut facilius servet castitatem, præceptum hoc non obligat ex virtute castitatis (exceptio iterum: nisi vel verba præcepti, vel alia circumstantia, aliud probent) sed tantum obligat ex virtute temperantiae: castitas autem in hoc calū est tantum finis extrinsecus, & remotus, ex quo non est defumda differentia præceptorum, ut recte docet Oviedo in 1. 2. tr. 6. contr. 5. p. 2. n. 18. & nos diximus n. 149. Ratio etiam ulterior est: quia actus temperantiae, formaliter tamen honestatem temperantiae, valde utilis est ad castitatem obtinendam; hinc rationabiliter præcipitur, immediatè quidem intuitu temperantiae, mediate autem, seu ex fine remoto, intuitu castitatis. Sic etiam, dum Ecclesia præcepit jejunitum in honore aliquorum Sancti, immediate illud præcipit intuitu temperantiae, mediate autem intuitu Sancti colendi.

180. Dices 4. Votum est quasi privata lex, & tamen non constituit rem promissam in materia necessaria alterius virtutis, quam religionis; ergo neque alia leges positiva. Confr. 1. Si regularis violet præceptum superioris, satisfaci, contendo, si inobedientem suffice, nec opus est addere, in qua materia: ergo signum est, quod votum tantum obligat ex religione. Confr. 2. Qui contra votum non comedendi carnes, tamen eas comedat, non est intemperans, nisi immoderate comedat, sed tantum irreligiosus: ergo nec est intemperans, qui eas comedat contra præceptum.

Resp. neg. 1. p. ant. quidquid sit de secunda. Votum non est propriæ lex; votens enim non est superior respectu sui, ut sibi ipsi legem, vel præceptum, propriè dictum, ferat; unde votum tantum assimilatur præcepto in eo, quod etiam obligat: de cetero est promissio facta DEO de meliori bono, & per se obligat ex motivo fidelitatis, vel justitiae DEO debita. Posita autem ea promissione, lex naturalis sub motivo religiosis obligat ad præstandum DEO, quod ratione promissione spectat ad ejus cultum. Ad 1. confirm. neg. antec. si materia gravis sit, & non constet aliunde confessario: si autem materia levius sit, tunc sicut peccata venialis non debemus con-

fiteri, ita nec infimas eorum species. Ad 2. confirm. om. antec. neg. conf. supposita enim veritate antecedentis, necessariò debet esse diversa efficacia voti, & præcepti; cum votum non possit jejunitum promissum configituere in materia necessaria temperantiae: quod tamen potest præceptum, ut falso probatum. Videantur dicta n. 175. & seq. Ceterum, sicut superior potest obligare, ita simpliciter potest obligare sub ratione formalis immediate, & non sub alia.

181. Collige 1. Transgressio voti, si prius repetiti, non est peccatum diversæ speciei à transgressione ejusdem voti, semel tantum editi: & par est ratio de juramento sapienti præstito: item de transgressione præcepti, sub ea ratione formalis sapienti repetiti, & transgressione præcepti, semel tantum impositi; quia, licet peccatum hoc possit esse gravius, non tamen est alterius speciei; cum talia vota, iuramenta, aut præcepta, non sint alterius speciei: at verò transgressio rei, voto & iuramento simul promissæ, differt à transgressione rei, tantum voto promissæ; diversa enim est obligatio voti, & iuramenti.

Collige 2. Si religiosus violet e. g. jejunitum, ad quod præcepto, & voto tenetur, duplicit malitia, specie diversæ, peccatum commitit; quia votum sub ratione formalis religionis, præceptum autem sub ratione formalis temperantiae obligat, ut recte notat Palao part. 1. tr. 2. disp. 3. punt. 3. n. 12. 3. Si Sacerdos Beneficiatus non recitat Breviarium, peccat contra religionem, ratione Ordinum, & contra justitiam, ratione Beneficii. 4. Si quis vovit obedienciam alteri, qui non habet jurisdictionem in ipsum, e. g. penitens confessario; & transgreditur præceptum, vel quasi præceptum, talis confessarii, peccat contra religionem; quia præceptum tale non est verè præceptum, sed tantum conditio, quia posita obligat votum.

Collige 5. cum Oviedo in 1. 2. tr. 6. contr. 5. punt. 3. n. 25. Qui die jejuniti comedit carnes, duplex peccatum specie distinctum committit; quia, cum jejunitum frangi possit etiam nimia refractione, vel nimio ullo ciborum tantum surflatum, sunt duo diversa præcepta, non comedendi carnes, & non adhibendi, nisi unam refractionem. Et quanquam præceptum jejuniti videatur involvere alterum non comedendi carnes, & etiam hanc comedionem prohibere, nil refert; sic enim præceptum castitatis etiam prohibet adulterium, quamvis hoc habeat adjunctam aliam malitiam contra justitiam. Plura vide apud Oviedo loc. cit. à n. 22. per plures paragraphos, & apud alios, maximè morales Theologos.

QUIÆSTIO V.
De Differentia Numerica Peccatorum.

ARTICULUS I.

Quenam peccata distinguntur numero.

182. Non querimus hoc loco de distinctione individuali, seu numerica in sensu physico: nam

cl-

F 3

clarum est, quemlibet actum voluntatis internum, quodlibet verbum, vel actionem externam, esse quid physice individualiter distinctum ab alio, argue adeo in hoc sensu aliud numero peccatum: sic, qui e. g. per horae quadrantes, continuo turpiter delectatur, plures actus voluntatis physice distinctos elicit, adeoque plura peccata physice distincta committit: & tamen est communis sententia, talem in genere moris unum tantum peccatum committere. Quare quaestio hic instruitur in sensu morali, sive in ordine ad confessionem, in qua Christus voluntate exponi moralem tantum distinctionem, ac numerum peccatorum, qui ab omnibus nosci, ac notari possit, ne confessio, ut criminantur heretici, si sacrificia conscientie, hinc autem oriuntur difficultas in statuenda regula, quando plures actus moraliter faciant unum peccatum, ita ut sufficiat eos in confessione, tanquam unum peccatum exponere: quando vero facient moraliter plura peccata, & ut talia debeat exponi.

Supponitur autem hic sententia (de qua agendum in tract. de penitentia) quod non sit obligatio confundendi circumstantias mere aggravantes; nam, si si obligatio has confundendi, haec quaevis erit praesertim speculatoria, & nihil faciet ad proximam; etiam enim plura e. g. desideria mala successiva, tantum efficiunt unum peccatum, tamen efficiunt peccatum gravius, quam desiderium tantum momentaneum, quamvis deliberatum; adeoque deberet tamen explicari in confessione numerus, vel saltem tempus, quo duraverit ea delectatio: qua ratione numerus, quantum posset, etiam explicaretur. Pariter supponitur, quod physica distinctio actuum sit pure individualis; si enim sit similia specie, clarum est, debere eam exponi. Sic si aliqua desideria sint circa personas solitaria, alia circa ligatas, vel fascias, eti sint continua, utique debent in confessione exponi per modum plurimum, specie differentium: quodcumque dicendum, si quis uno actu desidererit alia objecta specie diversa.

183. Jam quaedam hic in duplo eiusdem habet. 1. Si sunt plures actus similes, successivi, & physice distincti, e. g. delectationes turpiter. 2. Si sunt unus actus, sed tendens in plura objecta, similia quidem, sed talia, quorum quolibet, si efficit solum intentum, jam constitueret peccatum mortale. e. g. si quis uno actu desidererit turpiter decem personas similes, vel desidererit una explosione tormenti occidere injuncte decem homines, aut eos omnino occidit: & in his calibus queritur, an quis debeat exprimerre numerum claram, quantum potest: an vero sufficiat, numerum exprimere in confuso. e. g. an debeat dicere: *Concupisci decem fratres*: vel an sufficiat dicere: *Volui occidere, vel occidi decem homines*; an sufficiat dicere in confuso, *homines*.

Discrimen autem hic faciunt auctores inter actus peccaminos. Alii sunt *interni*, alii *externi*; quorum explicatio alias est nota. Alii actus dicuntur *confusmati*, seu perfecti & absoluti, ita, ut ad ipsum actum, vel opus complendum non ordinetur, sive dein confluenter interius in corde, ut *haeresis*, *odium DEI*, & proximi, *invidia* &c. sive exterius, & hoc iterum dupli-

ter, scilicet *ore*, ut blasphemia, perfurium, detracatio; & *opere*, ut homicidium, furtum, fornicatio &c. Alii dicuntur actus *non confusmati*, qui scilicet vel ex se, vel ex communi modo operandi, tanquam media, dispositiones, & circumstantiae, partes, vel complementa, ordinantur ad alium actum, vel opus complendum: & tales e. g. respectu homicidii, furi desiderium *caedis*, preparatio armorum, captatio occasionis, conflictus, vulneratio, transfixio, gaudium inde resultans &c. vel respectu fornicationis, delectatio, desiderium, aspectus, sermones, oscula, tales, quae ad turpe opus disponunt, vel id comitantur, item consequens gaudium, & alia signa amoris, tanquam appendices, vel complementa obsecracionis voluntatis.

184. Ulterius ali actus tendunt in plura objecta totalia, opere consummata: ali in unum, vel plura partialia. Prioris generis sunt desideria plurium copularum forniciarum, aut desiderium plurium caedum. Posterioris generis sunt desiderium plurium tactuum, ad eandem copulam praeiorum: aut desiderium plurium dispositionis, ad homicidium praefiguratum. Rursus ali actus sunt *continui*, ali *interrupti*. Interrupcio autem fit tripliciter. 1. per seriam prioris voluntatis retractationem, qua quis ferido statuit, non amplius velle, quod voluit prius, 2. per liberam cessionem, sed tamen sine retractatione prioris voluntatis, e. g. si quis defixus a prosecutione prioris actionis, & aliud agere incipiat. 3. per necessariam cessionem, ratione distractio, ebrietatis, somni, vel alterius simili causae, qua mentem, aut voluntatem, vel sopor, vel avertit.

185. Dico jam. 1. Actus interni, etiam similares, in quibus solitum, sunt plures moraliter, & ut plures explicandi sunt in confessione, si interrupti fuerint per contraria voluntatem, e. g. quando quis aliquot morosas delectationes admisit, postea, paucitatem ducit, statuit omnes excutere; sed paulo post iterum tentationi succumbit, ita communis, & probatur. Actus illi, utpote physice distincti, jam sunt physice diversi, & plures: sed neque per contraria illam voluntatem evadunt in genere morali unum; cum contraria voluntas eos non conjungat, sed moraliter disjungat: ergo nec habent conjunctionem, seu unitatem physicam, nec moralem, quam deberent deconire ab una moraliter voluntate, qua utique non datur, quando dantur voluntates contrariae: ergo illi actus sunt moraliter plures, adeoque ut plures debent explicari; nam iuxta Tridentinum. *sef. 14.c.5. & can. 7.* debet explicari numerus gravium peccatorum, qua saltem moraliter numericè distincta sunt.

Confirm. a pari Siquis, postquam incepit meditari, dein per contraria voluntatem statuit non meditari, planè eam interruptum: & si iterum se corrigit, ac statuat ulterius meditari, novam meditationem incepit: ergo etiam, si quis, postquam coepit e. g. turpiter delectari, dein per contraria voluntatem statuit, non amplius delectari: atamen denuo mutata voluntate incepit obsecracionis oblectari, planè novam, & distractam delectationem admittit. Nec dicas, esse

can-

eadem meditationem, quandiu quis eodem loco flebit; nam non est eadem, nisi in sensu latissimo; certè potest duobus, & interim vocaliter orare, vel indifferentia, aut mala cogitare: quis autem dicat, talem propriæ loquendo pergere moraliter in meditatione, ita, ut, si post aliquod tempus iterum refutat priores cogitationes de meditatione, dicatur antiquam meditationem præfecitus sive? Quodsi tamen voluntatis retractatio non esset abolita, sed tantum conditionata, possent actus illi, non impleta conditione, adhuc coelstere, e. g. si retractares voluntatem occidenti inimicum, sub conditione, si tibi satisfactionem præstet, hanc autem ille abnuat, & tu ideo pergas in malo proposito, non sive interruptum peccatum.

186. Dico 2. Actus interni, physice interrupti, per liberam, vel necessariam cessionem, absque retractatione prioris voluntatis, aliquando censendi sunt moraliter plura peccata, & ut talia in confessione sunt expodiendi: alicuiusvero censendi sunt unum peccatum. Conclusio est communis, & probatur exemplis. Qui singulis hebdomadiis semel se oblectat delectatione turpi circa eandem personam: aut qui ante somnum delectationis morosus admittit, & manè vigilans easdem refutum, quanquam nunquam priorem voluntatem retractet, sed tantum liberè, vel necessario cesset, juxta communem sensum, & praxim consentientem (qui dividunt in hoc casu numerum explicant) plura peccata committit, & tenet tanquam de pluribus se accusare; nec enim ritè confiteretur dicendo: *Per mensuram turpiter concupisci*; si enim putaret confessarius, eum non interruptum per mensuram illam desideria: sed deberet dicere: *Per mensuram quo bellicosus, vel diebus, turpem delectationem admissi*: ut scilicet intelligatur, sive actus distinctos, & aliquo modo explicetur eorum numerus: certè hac est praxis communis, & universalis opinio, tam consentientum, quam confessiorum.

187. Aliquando autem non sufficit talis cessionis ad pluralitatem peccatorum, ita Lugo, Illung, ac alii: & probatur iterum communis sensu, atque alias exemplis. Sic, qui per mediariam horam turpiter delectatio, vel odio proximi, inharet, licet aliquoties libere, aut necessario breviter distractatur ad alia, unum moraliter peccatum committit; si enim quaevis interruptum multiplicaret peccata interna, efficit moraliter impossibile eorum numerum scire; cum sapientia non constet, quoties actus insensibiliter sint interrupti, ac libere repetiti. Confirm. Sicut, qui pia meditatur per semihoram, eti aliquoties voluntarie distractatur, tamen unam moraliter meditationem facit: & qui amico loquitur, eti aliquantulum interruptum perferret, e. g. famulo aliquid præcipiendo, vel alium hospitem breviter excipiendo, tamen unum colloquium instituisse consetur: ita etiam, qui, ut ita loquar, meditatur obsecra, vel cum obsecratis objectis quasi colloquio influit, eti aliquantum distractatur, vel illud quasi colloquium interruptum, tamen unum peccatum patrat, & sufficit id explicare per modum unius peccati.

188. Ubi tamen nota, quod, licet non de-

beat explicitè dici numerus in tali casu, tamen neque debeat negari; unde, qui pluribus uno tractu, e. g. convicis proximum invasisset, non sufficienter se accusaret, dicendo: *Convictum alteri dixi*: nam sic putaret confessarius, unum tantum verbum tale dictum sive: sed debet dicere: *Semel convicis dixi, vel convicatus sum*; quod si accusatio est indistincta ad significandum vel unum verbum, vel plura; alia enim potest negare peccatum suum, & aliud confiteretur; certè confessarius aliud intelligeret: immo neque sufficit adhibere verba ita indifferentia, ut inrigore tantum logico non negetur pluralitas, ita, ut, e. g. qui voluit occidere plures, dicat tantum: *Volui committere homicidium*; nam sic confessarius ex communis istarum vocum acceptione, cogitat, paucitatem tantum unum homicidium voluntate patrare: sed debet adhiberi verba, in morali significative de se apta, ad significandum etiam plura, ut in priori exemplo: *Convictus sum*: vel in posteriori: *Volui plures occidere*: alias enim, ut dictum, confessarius qui verba in sensu moralis, & prout communiter intelliguntur, accipit, non intelligeret ritè peccatum, adeoque confessio insufficientis esset.

189. Quoniam autem assignanda sit regulare differendi, quando ratione interruptions multiplicantur peccata, quando non, difficultas est magna. Cardinalis de Lugo de *penitentia disp. 16. sec. 4. n. 569.* ait, rem hanc ex prudenti arbitrio esse defundendam, ex proportione ad actiones externas; sicut enim, ut dictum est, colloquium cum amico non statim cessat ob modicum intermixtum sermonem cum famulo: nec etiam cessat sermo contumeliosus, quamvis modica interlocutio fiat cum amicis pacificatoribus; quia semper adhuc presentis estis, in quem contumelia jacuntur, & idem adhuc animus perseverat: ita etiam non cessat quasi colloquium internum, seu delectatio, cum re turpi, si tantum modice interrumptum, & rursus statim inchoatur, nec ulla retractatio intercesserit.

At, sicut cessat colloquium cum amico, si is recessit, & sermo contumeliosus cum inimico, quando hic est tuo conspectu abiit: ceterisque novum colloquium, si amicus, aut inimicus redeat, vel obvius denouo fiat, ac tu denouo loqui, aut conviciari incipias: ita etiam fit nova moraliter delectatio, quando, postquam voluntate recessimus ab eo objecto, & ab ea cogitatione, sine retractatione quidem, sed tamen animo de aliis cogitandi, & quasi, ut ait Lugo, objecto dedimus licentiam abeundi, postea rursus ad idem redimus, & eo oblectamur. Minus adhuc moraliter interrumptur delectatio, si eadem voluntas virtualiter perseveret, e. g. si, dum quis turpiter delectatur, superveniente alio, breve negotium cum eo quidem expediat, sed habeat animum, eo peractio statim ad priores cogitationes redeundi: sicut non interrumptur colloquium duorum, si superveniente tertio, aliquantum discursum interrumptum, eo animo, ut recende isto, statim iterum priorem sermonem prosequantur.

190. Subiungit Lugo num 570, quod, si interruptions fuissent æquæ breves, eriam delectatio per diem integrum producta, efficit tantum unum peccatum, sicut delectatio per dimidiam ho-

horam: sed statim, & bene, addit, longiori temporis spatio, etiam longè facultus contingere interruptionem moralem. Unde judicat, saltem longiore durationem explicandam; cum difficile sit, tanto tempore dure eundem quasi congressum cum objecto, & hominem non diffidere plena libertate ab illius cogitatione.

Docet ulterius, non posse candom regulam tradi pro omnibus actibus malis; cum aliqui factus moraliter interrumpanter, & brevius durent, ut blasphemia interior: alii diutius, ut delectatio turpis, odiū proximi: & ex his etiam longius durent, qui ex vehementi paflione procedant. Tandem ait, regulariter ultra duas, vel tres horas, non videri perseverare moraliter eandem voluntatem mere internam; cum difficile sit, quod homo velit longius perseverare in eadem cogitatione, & non le divertere ad alia; hinc durationem saltem longiore solere explicari, eoquod regulariter habeat interruptions morales, & homo utique voluerit per diem aliquoties discedere ab objecto, quamvis cogitatio omnia, iterum & iterum redient.

Illung tract. 2. disp. 2. num. 62. (qui videtur confitire Tannerus disp. 4. de peccatis q. 2. dub. 4. num. 57.) ait, tantam interruptionem sufficiere ad difformitatem hos actus, quanta sufficit communiter ad animum immutandum, & ejus impetum, ac intentionem enervandam: quanta autem hac sit, ait, deflendum ex natura actuum, objectorum, circumstantiarum, factus, vel difficultus animum immutandum.

191. Dico 3. Actus voluntatis interni, & etiam externi oris, similes, consummati, vel non consummati, eodem quasi voluntatis impetu, actualiter, vel virtualiter durante, repetiti, unum tantum moraliter peccatum constituant, ita communis. Prob. Ipsi actus sunt similes, & uno tractu, adeoque una moraliter voluntate eliciti: ergo juxta communem estimationem veniunt nomine unius actionis. Sic, qui turpiter abfque interruptione se per plures actus physice distinctos oblectat, unam moraliter delektionem admittit. Et certè, si non omni interruptione semper tollitur haec unitas (ut num. 168. & sequentibus modò diximus) tunc minus tollerit, si nulla adit interruptio. Par est ratio de pluribus similibus actibus externis oris, e. g. contumelias, uno tractu in eundem proximum jactis, vel detractionibus similibus contra eundem commissis: item de perjuris continuatis circa eandem rem. ita Lugo de penit. disp. 16. sec. 14. num. 559. & seq. Illung. tract. 2. disp. 2. num. 65. qui insuper citat Molinam, Gobat, Azor, Diana, & plures alios.

192. Dico 4. Actus externi, opere commissi, sed non consummati, qui ad eundem finem tendunt, & uno tractu, vel impetu, sunt repetiti, unum tantum moraliter peccatum constituant, ita communis. Sic, qui eundem pluribus verberibus continuo cedit, unius verberationis est reus: qui continuatio acceptioribus plures pecunias rapit, unum furtum committit. Imò, in hoc casu furti, etiam tantum est unum peccatum, etiā fur domo egrediatur, ut rapta exportet, si retineat animum statim redeundi, & alia accipiendo. Ulterius, qui turpes aspectus, turpes tactus, continuatos exercet, vel plura

ofcula repetit, cum intentione fornicationis, respectu ejusdem personae, sufficienter confitetur dicendo: *Semel impudicos tactus, asperitus, & ofcula exercet, cum tali persona, & cum intentione fornicandi.* Probatur haec conclusio, ut superior; quia scilicet ratione continuationis, intentionis, & finis isti actus in sensu mortali veniunt nomine unius actionis.

Confer. ex S. Thom. in 2. disp. 42. q. 1. a. 1. in corp. ubi ait. *Contingit, esse actus plures, secundum quod ad genus naturae referantur* (hoc est, physicæ) *qui tamen sunt unum, secundum quod in genere moris considerantur, nō patet in eo, qui frater; quia omnes actus ejus, qui ad finem furti ordinantur, peccatum sunt; cum mala intentione sint: qui possint valde multi esse, & tamen omnes computantur ut unum peccatum; quia non habent rationem peccati, nisi secundum quod per unam voluntatem, in unum perversum finem ordinantur.* Quibus, ultimis præstinent verbis, etiam rationem nostram approbat.

193. Dico 5. Si actus extermi sint opera consummata (quæ explicavimus n. 183.) totidem moraliter peccata sunt, quot talia opera, & ut totidem explicari debent in confessione, ita communis. Probatur exemplis. Sic qui tres homines tribus continuatis ictibus occidunt, tria homicidia declarare debet: qui ter copulam continuo congressu habuit, numerum hunc expondere debet: item si faceret nos Nativitas Dominiæ in statu peccati gravis, fine interruptione tria sacra legit, tria facilega distincta committit: & sic de similibus. Ratio est: quia talia opera consummata, in sensu morali, & astimatione communis hominum, veniunt nomine plurium actionum: & haec est etiam praxis contentum, ut in talibus casibus se acusent, exponendo numerum talium actionum.

194. Quodsi autem peccans, actus externos, seu opera, non ad alium finem ordinet, sed in ipsis quiescat, e. g. turpes actus non ulterius ordinet, nec fornicationem intendat, tunc distinguendum est: si sunt actus similes, & non interrupti, nec consummati, videntur venire nomine unius actionis, adeoque sufficere, si per modum universalis explicitur. Sanè sic se haber verborum per plures ictus continua, furtum pluribus acceptioribus patratum, comelio plurum ciborum ex carne in uno prandio die jejuni: quæ exempla auctores solent adducere, ut in iis ostendatur unitas peccati. Et certè neminem legi, qui dicat, debere explicari numerum turpium statuum, si fuerint continui: nec auctores videntur, communiter saltem, requireti coordinationem ad unum finem alium, seu distinctionem ad aggregato actionum continuorum, nisi in uno casu, quando scilicet externum opus factum est, ad quod tales actiones omnes ordinantur, & qualiter agitur, an sufficiat explicare opus extermum, ad quod omnia ordinata sunt, que est longè alia ab ea, quam modo tractamus: & de illa agemus postea. Si autem actus fini specie dissimiles, aut moraliter interrupti, debet utique numerus eorum explicari, etiam quando non sunt actus consummata.

195. Dico 6. cum de Lugo disp. 16. de penit. sec. 14. n. 542. Illung tract. 2. disp. 2. n. 57. Non potest statui de actibus externis oris, vel operis

operis, homogeneis, five ejusdem speciei, unica universalis regula, ex qua desumatur, quando moraliter interrumpanter, ita ut faciant plura moraliter peccata in confessione explicanda, aut quando non ita interrumpanter: sed hoc juxta arbitrium prudentis viri debet determinari, vel ex circumstantiis temporis, nimio, vel non nimio intervallo, interrupti, aut certarum actionum mediatione, quasi interficit: vel ex qualitate actionum, habentium, vel non habentium rationem mediæ, aut finis: ex quæ communis sensu, & modo operandi: ex quibus defumendum est, an ij actus, stante tali interruptione, tamen conseruant moraliter una, vel an multiplex operatio: vel etiam aliquando, an censeatur eadem voluntas virtualiter permanere: quod ultimum, quamvis non ubique necessarium sit, tamen, ut patet ex sequentibus, si aest in operibus non consummatis, multum facere potest ad faciendam determinationem: nisi fors iterum aliunde ejus vis elidatur.

196. Prob. conclusio, seu explicatur. Imprimis, etiā per retractationem voluntatis sapientis, & fors ordinariæ, interrumpanter moraliter tales actus, tamen non videtur, omnino semper id fieri; nam Lugo cit. disp. 16. de penitentia n. 551. cenfet, quod is, *qui die jejuni jam secum statuit, in prandio nihil amplius comedere, si tamen, antequam à mensa surgat, novum affteratur ferulum, possit licet de isto comedere; quia continuatio prandii, ratione loci, & temporis, non obstante brevili mutatione voluntatis, sufficit ad continuandam licet comeditionem: quod etiam tenet Lessius de justit. l. 4. c. 2. dub. 2. n. 17. & Fillius, tom. 2. tract. 27. p. 2. n. 41.* (quod Layman l. 4. tr. 8. c. 1. n. 6. etiā oppositum tenet, tamen probabile esse assert) inò hi autores admittunt, quod, etiā quis jam à mensa futurerit, possit tamen redire, & iterum comedere: & sanè valde probabile est, quod talis possit rursum comedere, postquam proposuit, nihil ultra comedere, saltem, si nondum surrexit; cum hoc multum faciat ad moralem estimationem. Quo supposito, si quis iterum post mutantam voluntatem causas comedet, quia prius jam comedisset, non videtur talis novum peccatum, moraliter a priori distinctum, committere, in quo contentit etiam Illung. tract. 2. disp. 2. n. 60. cum

alii ab ipso citantur.

Pariter difficile mihi videtur, quod, si quis cum altero litigare coepit, vel etiam convicia ei dicere, & ab amico persuasus dicat, se jam velle tacere, adeoque voluntatem priorem retractet: sed mox ab adversario lacessitus, iterum incipiat litigiosas voces, vel convicia jacere, difficile, inquam, videat, dicere, quod in hoc casu dentur duo moraliter distincta peccata; cum videatur in morali opinione ex natura litigationis &c, dari adhuc continuationem. In his tamen casibus, etiā actus externus possit dici non interruptus, & moraliter unus, tamen non video, qua ratione etiam duo actus interni, unus ante, alter postretractationem voluntatis, denouo imperans estimationem carnis, vel convicia jacenda, non sint duplex peccatum; cum isti juxta primam conclusionem, ab omnibus receptam, per contrariam voluntatem interrumpanter.

197. Quodsi voluntas non sit retractata, R.P. Ant. Mayr, Theol. Tom. I.

Unde ingeniosus quidam recentior docet, accedere ad templum, vestes induere, ad aram facere, inò & si Communionem distribuifset durante Sacro, postea residua fragmenta absuramente, in statu mortalis peccati canat Missam, nec sub musica in choro facta, etiam aliquantum garrit, tamen manet, sicut unum sacrificium, ita unum peccatum; quia, præterit manente refectione sacramentum vestium, & populo finem sacrificii expectante, manet virtualiter eadem voluntas sacrificandi.

198. Quod autem non semper peccata mo-

raliter plura committantur, offendit, & qui-

dem quantum ad actus oris, seu verba, exemplis

sermoni contumeliosi (de quo n. 189) sermo-

nii impuri, & detractionis, de quibus par est ratio

cum sermone contumelioso: quoad opera vero

exemplio confectionis carnium, quæ, licet du-

rante prandio saepè interrumpanter garriundo,

literas, vel nova legendu, tamen manet moraliter una. Item, si fur exportationem regum colloquio aliquo interrumpat, Item, si fæcero

in statu mortalis peccati canat Missam, nec sub

musica in choro facta, etiam aliquantum gar-

rit, tamen manet, sicut unum sacrificium, ita

unum peccatum; quia, præterit manente re-

fectione sacramentum vestium, & populo finem fa-

cificiū expectante, manet virtualiter eadem vo-

luntas sacrificandi.

ARTICULUS II.

Relique Conclusiones hoc spectantes.

199. Dico ulterius. 7. Quando plures indiferentes, ordinantur ab operante ad eundem finem malum, tanquam media, aut dispositiones, vel tanquam partes, si-

G